

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica šte. 6.

GLASNIK

Naročnina znaša:

celoletna K 4.-
pololetna „ 2.-
četrtletna „ 1.-
Posamezna šte. „ 0.10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

Št. 44.

V Ljubljani, dne 30. oktobra 1914.

Leto VII.

Rastoča draginja.

Ena poglavitnih zadev, na katero morajo biti v današnjih dneh pozorni merodajni činitelji, je vraščanje podraževanja živil. Avstrija je v sporazumu z Ogrsko sicer odpravila colnino na uvoz žita, toda to more sedaj, ko smo okrog in okrog »zaprti« in je posebno po morju trgovina popolnoma ustavljena, le malo ali pa nič koristiti. Treba je še drugih za razmere potrebnih in izdatnih sredstev.

Predvsem se morajo postaviti raznim živilom in posebno žitu stalne najvišje cene, ki imajo biti primerne nakupu ob novini. Žitni pridelki in sploh letina je bila zadovoljiva in ko bi ne bila nastopila vojska, bi ne bilo nobenega vzroka za podraževanje. Toda temu tudi vojska ne more in ne sme biti vzrok. Da se cene živilom in žitu dvigujejo nad mero, je vzrok špekulacija velikih žitnih magnatov. Ob času novine so ti ljudje z vsemi sredstvi skušali dobiti v svoje kremeplje, kolikor mogoče veliko množino žita in so tudi ponujali višje cene, dobro vedoči, da če se jim posreči spraviti večino žita v njih skladišča, so oni gospodarji položaja in bodo po lastni volji dvigali cene in s tem pod pretvezo vojske na račun za državo in cesarja se borečih narodov spravili ogromno milijonov v žepu. Špekulirajo pa tudi na državne blagajne, katere naj bi jim bile poleg ljudskega izkoriščanja še posebne jaski za zlati oves.

Nastane vprašanje, ali je neprimerno zviševanje žitnih cen opravičeno? Po našem skromnem mnenju je to vprašanje iz sledečih razlogov zanikati:

1. Pridelki so se večinoma izvemšili Galicije lepo in redno pospravili. V poštev pride le delni izpad v Galiciji. Toda ker so se boji pričeli šele v avgustu, so tudi prekupci v Galiciji brez dvojbe nagrabili žita in ga spravili. Torej tukaj z izjemo Galicije ni nobenega vzroka za to.

2. Ljudi je sedaj veliko manj doma in se vsled tega tudi manj živeža porabi. Zaradi tega menda tudi ni potreba večje draginje.

3. Vojska potrebuje ogromno množino živil, posebno moke in mesa. Dobro! Resnica je, da mora biti za vojsko pred vsem v tem oziru preskrbljeno. Zato je vsakdo dolžan, tudi malo potrpeti in v tem oziru doprinašati potrebne žrtve. Toda kako stoji stvar? Vojska rabi moke največ za kruh, vse druge reči ne pridejo toliko v poštev. Toda če vzamemo primer, da dotični državljani, ki dobivajo sedaj cesarski

kruh in cesarsko hrano, doma ne rabijo zase ničesar, se stvar zravna. Poraba more biti morda nekoliko večja, toda za brezprimerno podraževanje žita to ne more biti vzrok in ne merodajno. Približno kolikor porabi vojska več, je doma razbremenjeno. Iz tega sledi, da ni nobenega vroka draginji. Priča za to je Nemčija, kjer se je zadnje dni žito pocenilo okoli 4 marke za 100 kg.

Kje pa naj bo torej vzrok, da se pri nas moka in druga živila od dne do dne draže? Po našem priprostem mnenju se nahaja ta vzrok v prosti špekulaciji velikih kapitalistov. Naše vlade izdajajo najvišje cene za branjeve, velikih špekulantov se nihče resno ne loti. Mali trgovec je odjemalec pri velikem trgovcu in če ima ta visoke cene za žito in moko, potem je za malega nemogoča prodaja po normalnih cenah. Konzument mora plačati drago, ker hoče to veliki kramar.

V tem oziru je potreba odločnih korakov merodajnih činiteljev. Prebivalstvo države, ki z navdušenjem pošilja svoje najboljše sinove v bran države, ima pravico zahtevati, da državne oblasti store vse, kar je potrebno in mogoče v varstvo prebivalstva pred neopravičenim oduševanjem, katerega bi ne mogel prenesti noben produktivni stah, posebno pa ne delavci in njih družine. Tu je prizadet pri nas vsakdo, ki se mora preživljati z delom, naj si bode delavec, kmet, obrtnik ali uradnik. Dela in zaslužka ne bode čimdalje več, temveč zna postati nasprotno. Davki se morajo plačevati, stanovati se mora tudi nekje, brez obleke ljudje — vsaj pozimi — ne morejo biti. Vse to pa stane denar. Kje ga vzeti, posebno če v gnjezdu zija več lačnih mladičev, ki hočejo in morajo imeti potrebno hrano. Zato je nujno potrebno, da merodajni krogi nemudoma in brezobzirno zabranijo divjo špekulacijo, ki se zrcali v neprimernem podraževanju živil, posebno moke in žita. Vsaka zamuda v tem oziru bi pomenila pregrešek.

Na drugi strani pa moramo tudi občinstvo opozarjati, da ohrani mirno kri in da se ne da plašiti po brezvestnih ali pa trapastih ljudeh in si na nesmiselni način sami ne podražijo živil. Živimo skromno, ne trgajmo se pri nakupu za stvari, ki nam niso nujno potrebne, pa tudi za nujne stvari se ne pulimo, ker s tem si le škodujemo. Nekateri kupujejo zaloge živil, ki jih ne bodo porabili, češ, pozneje bo vse dražje, in ne pomislijo, da s tem dajejo priliko za draženje živil. Zato je treba mirne krvi in pa — pameti!

Merodajne kroge si pa dovoljujemo opozarjati na to-le:

Nemudoma naj se proglase za žito, moko, fižol, lečo, koruzo in druge strokne sadeže stalne najvišje cene s prisilno prodajo za vse tozadevne velike in male trgovine in posebno za velike žitne in močne špekulante.

Ako bi to ne bilo mogoče, naj vlada zapleni vse zaloge žita in moke pri tozadevnih trgovcih in špekulantih ter isto prodaja po stalnih žetvenih prodaji primerno nizkih cenah.

Resni čas zahteva resnih dejanj!

Jugoslovan. Strokovna Zveza. SLOVENSKE DELAVKE V DUGARESJI.

Ko je letos ljubljanska predilnica odslovila vse delavstvo in ustavila delo, je postalo naenkrat veliko teh ljudi popolnoma brez življenjskih sredstev in brez dela. Jugoslovanska Strokovna Zveza je po nje moči skrbela tem ljudem čimprej dobiti zaslužka. Obrnila se je na razne kraje in tudi v Dugaresi za delo. Vodstvo predilnice in tkalnice v Dugaresi se je takoj odzvalo in sporočilo, da rabi večje število izurjenih tkalk. Dekleta, ki so bila brez dela, so se odločile iti na Hrvaško. Sedaj je tam 24 Slovenk, ki stanujejo v lepi tovarniški hiši popolnoma same. Stanovanja sestojijo iz sobe in kuhinje. V vsaki sobi je pet, štiri ali pa tri postelje s snažno in primerno posteljno opravo. Delavke si zjutraj in zvečer lahko same kuhajo, kar Slovenke tudi store. Tovarna ima svojo konzumno zalogo in prodajo po kolikor možno znižanih cenah potrebščine delavcem. Za hrano v kantini se plača: zajtrk 10 vin., popoldne 30 vin. in zvečer 10 do 20 vin. Delo je malo bolj naporno kot v Ljubljani, toda je zaslužek večji. Skrbjeno je tudi za izvrševanje verskih dolžnosti. V tovarni in stanovanjih delavcev vlada snaga in red, ter se na to posebno pazi. Tudi za zabavo je preskrbljeno, kar priča velika gledališčna dvorana, last tovarne, ki je sedaj izpremenjena v vojaško bolnišnico, ki jo oskrbuje tovarniško vodstvo na lastne stroške.

Dr. Evgen Lampe

je bil 15. m. m. nameščen v ljubljanski stolnici sv. Nikolaja za stolnega kanonika mesto rajnega kanonika dr. Ign. Žitnika. Slovensko kršč.-soc. delavstvo iskreno pozdravlja novega kanonika, pristrčno, ker je dr. Evgen Lampe zelo

veliko deloval na polju slovenske kršč.-soc. delavske organizacije. I naš list svojemu odličnemu sodruniku in prijatelju čestita. Novi kanonik je znan po celi Sloveniji kot razborit in nad vse delaven organizator krščanske slovenske demokracije. Rojen je bil 13. novembra 1874 v Metliki, za duhovnika je bil posvečen 22. julija 1897. Prvič nas je nekaj starih hiš slovenske kršč.-soc. delavske organizacije zadelo z njim skupaj v dr. Krekovem stanovanju, kjer se nas je zbralo več skupaj po nekem shodu pri Virantu, kjer nam socialisti in njih združeni svobodomiselnih bratci niso pustili na predsedstveno mesto po naši večini izvoljenega predsednika. Policija nas je s silo iztirala z vrta in socialni demokratje lepo med seboj so lahko poslušali, kar jim je pripovedoval Pernerstorfer z Dunaja. Razpravljali smo o shodu in mladi bogoslovec Lampe se je v veliko veselje dr. Kreka živahno udeleževal razprave z možmi in ženami pa dekletami iz plemenitega rodu žuljave delavske pesti. Po posvetovanju mi je še dr. Krek rekel, ko smo šli k nekemu večjemu razgovoru: »Iz tega fanta bo še nekaj!«

Po dovršenih študijah je bil poslan mladi duhovnik na deželo duše past. Nenavadno nadarjeni mladi duhovnik je tudi kljub obilnim poslom študiral naprej kot duhovnik na deželi in kot poznejši prefekt v ljubljanskem semenišču. Ko je bil v ljubljanskem semenišču leta 1899., je zelo mnogokrat nastopal na političnih shodih Slov. katol. delavskega društva, predaval in silil na predavanja v Slov. kršč.-soc. zvezi, pisal članke v razne naše časopise in študiral doktorat. Presenečenih nas je bilo veliko, ki smo poznali takrat njegovo delo, kako da je vse to zmogel, ker za to, da je v rigorozih (težke izkušnje za doktorja) je le malokdo vedel. Enkrat ob nekem obisku zaradi nekega shoda ali predavanja ali članka, ne vem, kaj je bilo, ko je bil še v semenišču prefekt in še ni bil doktor je zasviral na glasovir in smehljalje rekel: »To je zdaj moja oštarija«. Ob nedeljah ga že takrat nisi dobil v Ljubljani, bil je na shodih, kakor sploh sedanjega kanonika dr. Lampeta ob nedeljah in praznikih ne dobiš doma: predavanja in shodi na deželi tvorijo še zdaj njegov praznični in nedeljski počitek.

Dr. Evgenu Lampetu je umrl njegov stric nepozabni pisatelj, učenjak in ustanovitelj našega leposlovnega lista Dom in Sveta. Zazijala je z njegovo smrtno veliko vrzel. Rajni dr. Frančišek Lampe je vodil po smrti svojega prijatelja imenovanega ljubljanskega

Roman starega dekleta.

Angleški Ban Bolt.

Obrnil se je in šel proti domu. Tom je gledal za njim: »Zdaj ne vem, kaj bo storil. Verjetno je, da bo mislil o tem sodnjega dne. Čudno je, kako se človek izpremeni, ki starost zleze nadenj; ko je bil mlajši, bi ga ne bilo treba za tako reč prav nič siliti.«

Openshaw je na to mislil cel večer. Popivši čaj, se je umil, skrbno si počesal dolge lase na stran glave, da bi tako zakril plešo na temenu, šel je na vrt in izbral lepo rožo, ter jo vtaknil na suktnjo, nato se je vrnil v sobo in se ogledal v zrcalu. »Mislim, da sem dober. Marta bo vesela, ko me zagleda.«

Pa je šel proti Roscoinemu domovanju. Noč je bila mrzla in zvezde so zelo jasno svetile; na severu so se pa kopičili oblaki in so kazali, da kmalu zakrijejo zvezde. Openshaw je to opazil in pokimal. »SNEG bomo imeli pred jutrom.« je dejal, ko je zaprl leso za seboj. Prav je napovedal. Komaj je šel četrti milje po svoji poti, so ga že zadel prvi kosci v lice in preden je prišel do doma Marte Roscoe, se je sneg že vsipal; v takem vremenu je stal in trkal na duri ves bel od snega.

Marta je sama prišla odpirat in za

trenutje je obstala, izkušaje prodreti črno tmo.

»Divja noč je, Marta,« je pričel.

»Kdo je?« je mirno vprašala. Nekaj je bilo v njenem glasu, kar se mu je zdelo novo, in ga je osupnilo. Ni bil strah; bilo je le nekakšno iznenadenje; zanj je zvenelo kot upanje in, ko si ga je tako tolmačil, si je postal svest, da mu je prijatelj prav svetoval.

»Jaz sem, Marta, — je odgovoril nekam ponosno — Harry Openshaw.«

»Oj — ta vsklik je bil razočaralen, ki si ga ni mogel razložiti; zato je rajši poslušal daljnje besede: »Stopite notri, Mr. Openshaw; vesela sem, da vas vidim, prav res.«

Openshaw je vstopil, sklekel suktnjo in jo otepel, potem pa šel za Marto v prijazno sobo, kjer je navadno preživela nedeljske večere. Toplo je bilo zakurjeno, in dobro je dalo Openshawu, ko se je lagodno vsedel na stol, ki mu ga je Marta opnudila.

»Boljše je tukaj, nego zunaj, je rekel s polnim pričanjem, ko je stegnil svoje noge proti peči.

Marta se je zasmejala. »Res je tako, Mr. Openshaw. Morda želite kaj gorkega po svojem snežnem potovanju.«

»Ne branim se, če vam to ne dela nadleže.«

»Nobene, prav nobene, odvrne Marta in brž odhiti v kuhinjo iskat, kar je treba.

Farmer Openshaw se je zamišljeno nasmehoval sam vase in ko je odtegnil nogo, ki je bila nekoliko preveč čutila toplote, si je mislil »vidiš, kako zna Marta možu postreči. Jaz pravim, da sem prav zvišal.«

Štiri minute kasneje je prišla Marta s toplim kozarcem žganja in vrelo vodo, ki je na nji plavala kos limone. Ljubko je ta duh zaščegotal farmerja v nosu in ko je vse postavila na okroglo mahagonijevo mizico poleg njega, jo je jel hvaliti: Marta, če izpustimo gostilno Pri zelenem možu je ni hiše v fari, kjer bi imeli limono.

Marta je nekoliko zarudela ob ti hvali. »Moj rajni oče je imel rad limono pri tem in meni se zdi popolnoma naravno, da tako delam.«

»Prav pametna je ta reč, na vsak način, je dejal pristrčno in je začel mešati pijačo. Molčala sta in ko je mešal in premišljal, kako bi začel, je ženska gledala zamišljeno v ogenj in premišljala, kaj ga je privedlo čez močvirje v tako divji noči, na pol v sumu toda preskromna, da bi si bila dopustila vzrok, ki ga ji je narekovala njena ženska natura.

V njeni zamišljenosti je videl farmer izhod in ga je porabil: »En peni za vaše misli, Marta.«

»Prav, je odkrito odvrnila, ravno sem mislila, kaj vas je prignalo v Barnero v taki noči.«

Openshaw ni bil mož, ki bi bil brž skočil v srce kaki reči, toda zdaj, ko se je tako lepo pričelo, je naredil izjemo.

»Prišel sem vas obiskat, Marta,« je dejal brez ovinkov.

Lahka rdečica je zalila Martino lice in z asmehom je ljubko odgovorila: Mislila sem, da ste prišli k teti Ani; ona je pa šla za par dni v Darwen.

Za par sekund je bil Openshaw vznemirjen. Njena teta Ana, ženska najmanj dvajset let starejša od nje. Prestrašil se je te misli, toda spoznal je, da je bila to šala in se je na glas zasmel. »No, Marta, saj sami dobro veste. Kaj naj bi pa imel z vašo staro teto? Vi ste deklica, ki sem se prišel razgovoriti z vami.«

»O čem, je vprašala. Če mislite na konja, ki ste mi ga danes popoldne ponudili, ni potreba. Jaz — «

»Ne gre za konja, pravi mirno. Za vas gre; z vami se hočem pomeniti. Marta, dekle, jaz bi rad, da me vzamete.«

no ranjen. Prosil je za katoliškega duhovnika, a ni bilo nobenega blizu. Neki zrakoplovec mu je radevolje postregel na ta način, da se je dvignil v aeroplanu po duhovnika, ki je umirajočemu častniku po zraku prinesel Najsvetejše in ga prevedel za zadnjo uro. Zrakoplovec je duhovnika popeljal tudi nazaj v aeroplanu.

Naj se uče naši svobodomislci. Duhovnik Brunkmann, ki je prišel v francosko ujetništvo, a se je pozneje rešil, je pripovedoval cesarju Viljemu o dogodkih svojega ujetništva in o krutem ravnanju Francozov. Cesar je ogorčen rekel: »Kaj takega je možno le v državi, v kateri preganjajo sv. Cerkev in so oropali ljudstvu vero.«

Saški princ Maks, ki deluje kot profesor na bogoslovnem učilišču v Kolínu, se je ponudil takoj, ko je vojaka izbruhnila, da hoče iti v boj kot vojni duhovnik. Peljal se je na bojišče v 3. razredu z drugimi vojaki vred. — Pred vstopov v semenišče je bil princ Maks častnik pri konjenici.

Pravnik.

Pokojnina vdov in sirot za padlimi vojaki. Če umrje mož naravnost na bojišču ali pa tekom enega leta za ranami, ki jih je dobil v vojski, dobi žena padlega moža sledečo letno pokojnino: žena kadeta 450 K, narednika 270 K, korporala 180 K, frajtarja 144 K, infanterista 108 K. Če pa umrje mož vsled bolezní ali epidemije, ki jo je nalezl na bojišču, dobi žena kadeta letnih 300 K, narednika 240 K oziroma 180 K, četovodje 144 K, korporala 120 kron, frajtarja 96 K, infanterista 72 K. Otroci dobe: dečki do 16, deklice do 14 leta, vsak vsako leto po 48 K prispevka za vzgojo. Vendar je ta pokojnina tako omejena, da ne sme pokojnina vdove in otrok presežati vsoto 540 K.

Poizvedovalni urad na Dunaju nazonanja, da posreduje od sedaj naprej pošto ne samo med ujetniki, ampak tudi med civilnimi osebamí, ki so pridržane v Rusiji, Srbiji in Črni gori. Pošilja tudi denar. Naslov: Hilfs- und Auskunftsstelle für Kriegsgefangene, Dunaj, I., Jasomirgott-Straße št. 6.

Kam se je svojcem vojnih ujetnikov obrniti. Nekateri pošiljajo pisma in denar na avstrijsko zunanje ministrstvo in pa na ameriškansko poslaništvo. Češ, ta dva bosta vedela, kje se nahaja vojni ujetnik in mu bosta pismo in denar odrajtala. Ta dva pa ne opravljata sama teh poslov, ampak jih odkažeeta posebni pisarni, ki je za taka dela ustanovljena. Če hočete torej, da se bodo take stvari takoj odposlale in uredile, nikar ne pišite ministrstvu ali pa ameriškanskemu poslaništvu, ampak se kar obrnite na sledeči naslov: »Gemeinsames Zentralnachweise für Kriegsgefangene und Internierte, Wien, I., Jasomirgott-Straße Nr. 6.«

Zapuščinske obravnave v vojski padlih rezervistov proste pristojbin, oziroma se znižajo. Finančnim oblastim je naročeno, da naj stavijo predloge o tem, da bodo zapuščinske razprave pristojbin prosto obravnavane. Ponovno se je namreč ob smrti v vojski padlih rezervistov pripetilo, da so morali svojci v slabih razmerah ob smrti svojega reditelja plačati primeroma visoke pristojbine. Trdote nameravajo tako odpraviti, da te pristojbine ali oproste ali jih pa vsaj izdatno znižajo.

Vun z našimi pravicami!

Zoper obrekovalce duhovnikov je zastavil obrambne besede v cerkvi sv. Štefana na Dunaju kardinal Piffl, dunajski nadškof, dne 4. oktobra, ko je imel v navzočnosti 10.000 poslušalcev iz najvišjih krogov cerkveni govor. Obsojal je visoki govornik neutemeljeno gonjo, ki se je širila ob početku vojne zoper katoliško duhovščino sploh in še posebej zoper slovansko. »Ker je bilo nekaj duhovnikov v preiskavi, češ, da so zapleteni v panslavitično gibanje, menijo nasprotniki, da smejo celokupni duhovščini vreči v obraz očitek, da nimajo dovolj domovinske ljubezni.« Kakor razumnemu človeku ne more priti na misel, da bi naš celokupni častniški stan kar vseprek obsodil, ker se je, žal, med njimi nahajal en Redl (izdajalec), prav tako se ne sme sumničiti patriotično mišljenje duhovščine, ako bi se morda pokazalo, da je ta ali oni duhovnik kršil svojo dolžnost proti domovini.« — Ljubljanski knezoškof se je kardinalu brzojavno zahvalil za uspešno javno obrambo Bogu in cesarju vdane slovanske duhovščine v Avstriji. Enako je storilo tudi obrambno društvo v Ljubljani.

Krvoses kapitalizem.

Začasna odprava colnine na uvoz žita. V sporazumu z ogrsko vlado je naša vlada na podlagi cesarske naredbe z dne 24. septembra t. l. odpravila colnino na uvoz žita in sicer za pšenico in zdrob, rž, ječmen, oves, koruzo, fižol, grah, lečo, moko in mlinske izdelke žita strožjih sadežev. Colnina se je odpravila z ozirom na dejstvo, da se živila v sedanjih razmerah čimdalje bolj podražujejo. Naj bi odprava colnine res koristila kupujočemu prebivalstvu! Colnina na pšenico znaša v naši državi za 100 kg: Pšenica 6 K 30 vin., rž 5 K 80 vin., ječmen 2 K 80 vin., oves 4 K 80 vin., turšica (koruza) 2 K 80 vin. in proso 1 K 20 vin.

Koliko stane preživljenje velikega mesta. Zanimivo statistiko, ki zasluži ravno sedaj, ko povzročata preživljanje mnogoterega evropskega velikega mesta precejšnje preglavice, posebno pozornost, razglašata preiskovalna komisija za preskrbljenje živil v državi New York. Ta komisija je natančno dognala,

da znašajo skupni izdatki mesta New York v letu 1912 za preživljenje svojih meščanov 2.538.880.000 mark. Pri 5 milijonih prebivalcev znašajo tedaj stroški za preživljenje na dan in za glavo krog 1,55 marke. Mesa se je kupilo 400 milijonov kilogramov za 704 milijone mark, mleka 800 milijonov četrtink za 265 milijonov mark. Jajc se je porabilo v Novem Yorku 150.500.000 tucatov, zakar se je izdalo 180 milijonov mark. Ravno taka vsota se je izdala za 900 milijonov kruhov. 180 milijonov kilogramov sladkorja je veljalo 112 milijonov mark. Nadalje se je porabilo 340 milijonov kilogramov krompirja, kar je veljalo 60 milijonov mark. Za 68 milijonov kilogramov rib se je plačalo 60 milijonov mark.

Okno v svet.

Francozi dobe zimsko perilo iz papirja. Japonska je poslala francoski vojni upravi poseben dar — velik parnik posebnega papirja, ki ga porablja jo na Japonskem za izgotavljanje zimskega perila. Ta papir je baje boljši kot najfinejše volнено perilo. Pri tem je tenak in lahak. Francoski vojaki bodo torej nosili pozimi srajce in spodnje hlače — iz papirja.

Starost znamenitih vojskovodij. Sedanji nemški vojskovodje so že precej v letih. General Kluck, ki operira proti Angležem, je 68 let star; saksonski general Hausen in pruski general Hindenburg, ki je porazil Ruse v vzhodni Pruski, sta po 67 let stara; general Emmich, ki je zavojeval Liege, je 65 let star in bivši vojni minister general Heringen 64 let. V Pruski armadi so skoro vedno zapovedovali le starejši generali. Feldmaršal Derflinger je bil 69 let star, ko je zmagal Fehrbellinu, knez Leopold Anhalt Dessau je bil 70 let star, ko je zmagal pri Kesseldorfu in Feldmaršal Schwerin je bil 73 let star, ko je zmagal pri Pragi in z zastavo v roki padel. Princ Evgen je bil že 72 let star, ko se je z odločilnimi strateškimi potezami ubranil sovražnika in maršal Blücher je bil celo 81 let star, ko je premagal Napoleona. Oče Radecky je bil že 71 let star, ko je prevzel poveljstvo velike armade in Moltke je bil 66 let star, ko je leta 1870. peljal nemške armade proti Franciji.

Zdravstvo na bojišču. Kjer se toliko ljudi gnete na ozemljih, kjer ni različnih iz zdravstvenih ozirov nujno potrebnih naprav kakor v mestih, kakor se to godi v modernih vojnah, je vsakomur jasno, da treba na najstrožji način skrbeti za to, da se različni odpadki ter mrtva trupla ljudi in živali nemudoma in na najtemeljitejši način spravijo proč. To se zgodi na ta način, da se odpadki in druga nesnaga globoko pokopljejo ali pa sežgo. Mrliči in mrtve živali se pokopavajo zelo globoko v apnene jame. Da se zlasti odvrne kolera, imajo v nemški armadi predpis, da se izkopljejo pol metra globoki

in 30 cm široki straniščni jarki v razdalji 1 in pol metra. — Poveljstvom, ki imajo skrbeti za red na bojišču, so dodeljeni sanitetni častniki, da se snaga pravilno in temeljito vzdržuje. Tudi poljska žandarmerija ima v prvi vrsti nadzirati izvrševanje zdravstveno-policijskih odredb, skrbeti za snažnost vodnjakov, studencev itd.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Jože Gostinčar. — Tisk Kat. Tiskarne.

Ali ste že pridobili „Naši Moči“ novega naročnika!

Edina in najkrajša linija v Ameriko!
Samo 5 dni!
iz Hawre v New-York
francoska prekmorska družba.
Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz Hawre v New-York in liste za povratek iz Amerike v staro domovino, po najnižji ceni!
in brezplačna pojasnila daje samo **ED. ŠMARDA**
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v hiši „Kmetške posojilnice“.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.
F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Av gust Dre lse, Ljubljana
— Mnogokrat odlikovana. —
Priporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na **štedilna ognjišča in peči**
preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

- d) posvetovati se in sklepati o pravilih pomočniškega zbora in izrekatí mnenje o pravilih odbora za združno posredovanje dela (§ 116., odstavek 2);
 - e) posvetovati se in sklepati o določilih, ustanovljenih po § 114 b, o začetku in koncu vsakdanjega dela, glede odmorov med delom, kdaj in v kakih zneskih naj se izplačujejo pomožni delavci in glede roka za odpoved;
 - f) posvetovati se in sklepati o tem, ali naj se v pravilih uvedejo posebne naklade na pomočnike za zalogo stroškov, ki nastanejo vsled delovanja pomočniškega odbora in zbora.
- O tem naj se sklepa z dvetretjinsko večino navzočih, ki imajo glasovalno pravico. Vsakočasno ustanovitev naklad mora odobriti obrtno oblastvo, kateremu je vsako leto tudi predložiti poročilo o letnem zboru, o redno izvršenih volitvah in zaključni račun, ki mora biti opremljen z rednimi pomagali in podpisan od načelnika in dveh odbornikov.

Pritožbe proti sklepom pomočniškega zbora je vložiti tekom 14 dni pri obrtnem oblastvu prve instance.

§ 120 c.

Volitve opravljajo pomočniki z glasovalno pravico tako, kakor je ustanovljeno v pravilih, in v rokih, ki so enako določeni. Vsekakor morajo glasovnice oddati volilni upravičenci osebno v dotičnih volilnih prostorih.

V pravilih se sme določiti, da se morajo volitve po potrebi vršiti tudi v več volilnih prostorih istočasno; pri tem se volilni upravičenci odkazujejo po krajevni pripadnosti ali pa po abecednem redu.

Ugovore proti izvršenim volitvam je vložiti tekom 14 dni pri obrtnem oblastvu prve instance, ki potem o njih določa.

§ 120 d.

Odbor pomočniškega zbora (pomočniški odbor) oskrbuje tekoče stvari pomočniškega zbora, se posvetuje o razpravnih predmetih, glede katerih je sklepanje pridržano pomočniškemu zboru, in rešuje sploh vse posle, ki so mu zakonito ali pa v pravilih odkazani, kolikor niso pridržani sklepanju pomočniškega zbora.

Odbor pomočniškega zbora ima pravico, predlagati želje, mnenja in pritožbe v stvareh pomočnikov združni zvezi, kakor tudi oblastvom.

§ 120 e.

Vsak pomočniški zbor mora imeti pravila, katera urejajo v mejah temeljnih določil (§§ 120. do 120 d) področje načelnika in od-

Načelnik, ali kadar je on zadržan, njegov namestnik, zastopa združo na zunaj, vodi in nadzoruje vse poslovanje in podpisuje vse odpravke.

Z združnimi pravili se lahko odkažejo načelniku še posebna opravila in posebne pravice.

Od združnega zbora sistemizovano pomožno osebje je pod disciplinarno oblastjo načelnika, ki je odgovoren za njegovo delovanje.

Pomožno osebje nastavlja in odpušča združno načelnstvo, vpošteva določila oziroma pogodbe, ki veljajo glede posameznih službenih razmer.

Za vodstvo pisarniških in opravljanje blagajniških poslov se smejo nastavljal samo zaupanja vredne osebe s primerno splošno omiko in stvarno izkušnostjo.

§ 119 f.

Združni odbor naj sestoji iz števila članov in namestnikov, ki ga določijo pravila.

Odbornike in namestnike odbora voli združni zbor iz svoje srede tako, da se pri združnih, kj obsegajo različne obrte, primerno ozira na posamezne obrtne vrste. Volijo naj se po § 119 e.

Združni načelnik sklicuje združni odbor na seje, ki se vrše pod njegovim predsedstvom.

Pravilom je pridržano določiti, v koliko se more pomočnikom pripustiti zastopstvo v združnem odboru.

§ 119 g.

V področje združnega načelnštva spadajo vse stvari, ki niso pridržane združnemu zboru, ali pa odkazane razsodiškemu odboru, oziroma organom združne bolniške blagajnice (§ 212) ali pa posebnim upraviteljem blagajnice za združne člane (§ 115 l).

Združno načelnštvo zlasti nadzoruje združne zavode za učne, delovne, podporne in gospodarske namene in poroča redno o njihovih razmerah združnemu zboru.

§ 119 h.

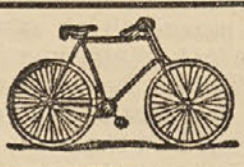
Zadruga, kojih okrožje je tako prostrano, da je občevanje s člani in pripadniki zelo težko, smejo po sklepu združnega zbora postaviti zaupnike, ki se volijo iz srede združnega zbora, da posredujejo pri tem občevanju, in pa da imajo v razvidnosti člane in pripadnike, kar je naloga zadruga, in da opravljajo posamezne poverjene jim posle, da zlasti najemajo vajence, sodelujejo pri sklepanju

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljeno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posiljalni prašek, proti ognjivanju otrok in protit
tenju nog, škatica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, škatica 60 v.
Tinktura za želodec, očvaljalno in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, ste
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAK IN SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih
voznih koles in šivalnih strojev
= za rodbino in obrt. =

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblačila.
Cene najnižje. Cene najvišje.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Sladni čaj-zajtrk!
Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le
Zdravje! Josefstädterstrasse št. 26, Radetzkyplatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih tvrdk
Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Svoji k svojim!
A. LUKIČ
Ljubljana, Pred Skofijo št. 19.
Konfekcijska trgovina
za dame, gospode, dečke in deklice
se najtopleje priporoča.

The PeKo shoe
Varstvena znamka.
Peter Kozina & Ko.
Tovarna čevljev v Trziču,
Gorenjsko.
Najmodernejše podjetje monarhije.
Otvoril sem lastno prodajalno
na drobno v Ljubljani na debelo
Breg št. 20 (Cojzova hiša).

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg št. 10
Velika zaloga manufakturnega blaga, različno
sukno za moške obleke, volneno blago, kakor
ševjoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. —
Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati
izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kako
vostih in širinah; potrebščine za krojače in šivilje.
Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za
postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti
v volnenih in svilnenih robcih in šalih. Namizni
prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta.
Priznana nizke cene!
Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse
vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor:
srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi
pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira
v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh
velikostih za otroke. — Predpasniki najnovej
ših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in
klofa. Stezniki ali moderci od najcenejših do naj
finejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti
žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha.
Vedno sveže blago!

Najboljša, najsigurneja prilika za štedenje!
Ljudska Posojilnica
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6
prtiličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo
sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi
cela dežela Kranjska
in jih obrestuje po
4³/₄ 0/0
brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra
nilnične položnice brezplačno na razpolago.
Načelstvo.

učnih pogodb in potrjujejo delavska izpričevala. Zaupniki so osebno odgovorni za vestno izvrševanje poverjenih jim poslov.
Zadružno načelnštvo in zaupniki imajo od časa do časa skupne seje, v katerih poročajo zaupniki o zadružnih stvareh za odkazano jim okrožje.
Natančnejša določila o volitvi, poslovni dobi in področju zaupnikov so obsežna v zadružnih pravilih.
Izvoljene zaupnike je naznaniti obrtnemu oblastvu in zadruga mora tudi skrbeti, da se vsakokrat primerno objavi, da so se nastavili zaupniki.
§ 119 i.
Zadružno načelnštvo in pomočniški odbor se moreta sestati na predlog z ene ali druge strani in skupno posvetovanje o posebno važnih stvareh skupnega interesa.
Določbe §§ 119 c — 119 f odredjajo natančneje, kako bodi sestavljeno zadružno načelnštvo, kakšne pravice da naj ima, koliko časa traja njegova poslovna doba in kdo sme voliti člane v odbor. O načinu volitve (ustmeno, po listkih) ni v zakonu ničesar določenega, kakor tudi ni povedano, če mora izvoljenec volitev sprejeti, ali pod kakšnimi pogoji bi jo smel odkloniti. Zato je treba to določiti v pravilih.
Pomočniški zbor.
§ 120.
Pomočniki naj se uredijo kot pomočniški zbor ter kot zbor izvolijo načelnika, njegovega namestnika in pa v pravilih določeno število odbornikov in nadomestnikov izmed sebe, vselej na tri leta.
Izvoljenega načelnika in njegovega namestnika je naznaniti obrtnemu oblastvu in pa zadružnemu načelnštvu. Obrtno oblastvo more volitev proglasiti za neveljavno le tedaj, ako se je izvršila protizakonito ali ako je izvoljencu zakonito odvzeta pravica, biti izvoljen (§ 118.); v tem primeru naj se pa takoj odredi nova volitev.
Pomočniški zbor sestoji iz vseh glasujočih pomočnikov v eno zadrugo združenih obrtnikov.
Pomočniki, ki so brez dela manj nego šest tednov, se smejo še nadalje udeleževati pomočniškega zbora in opravljati poverjene jim posle. V pravilih se sme ta doba podaljšati do šest mesecev.
Pri pomočniških zborih, katerim pripada več nego 500 članov z glasovalno pravico, se lahko v pravilih določijo, da na podlagi kvalifikovanega sklepa pomočniškega zbora sestojaj pomočniški zbor, ako ne izvršuje volitev, temveč se posvetuje o drugih predmetih, iz

odposlancev. Pri tem naj se s primernimi volilnimi redi zagotovi manjšinam zastopstvo.
Natančnejša določila o številu odposlancev in njihovi volitvi so obsežna v pravilih (§ 120 e).
Število odposlancev mora znašati najmanj pet odstotkov za drugi pripadajočih pomočnikov in mora biti najmanj trikrat toliko, kakor število članov pomočniškega odbora.
Zadružnemu načelnštvu pristojni, pošiljati v pomočniški zbor dva do šest odbornikov, ki se ga smejo udeleževati s posvetovalnim glasom.
§ 120 a.
Pomočniški zbor skliče prvič obrtno oblastvo, pozneje pa zadružni načelnik, in sicer najmanj enkrat na leto, ako se še poleg tega pokaže potreba, pa le potem, ko je privolilo zadružno načelnštvo.
Ako zadružno načelnštvo ne privoli, da bi se sklicel pomočniški zbor, sme načelnik pomočniškega zbora pri obrtnem oblastvu zahtevati, da odloči o tem, ali se je privoljenje opravičeno odbilo.
V primerih, v katerih pomočniški zbor zalaga stroške za sklicavanje in zborovanje iz posebnih naklad za pomočnike (§ 120 b, lit. f), ni potreba v odstavku 1 določene privolitve zadružnega načelnštva.
Ako mesto načelnika in njegovega namestnika ni zasedeno, sklicuje pomočnike za njiju volitev obrtno oblastvo, ki tudi lahko poveri zadružnemu načelniku razpis in izvršitev volitev.
Vselej, kadar se skliče pomočniški zbor, je to pravočasno naznaniti obenem z dnevnim redom zadružnemu načelnštvu in obrtnemu oblastvu, katero lahko odpošlje oblastvenega komisarja, ki naj nadzoruje, da se bo zakonito postopalo.
Glede sklepčnosti pomočniškega zbora se porabljajo zmislu primerno določila § 119 a.
Področje pomočniškega zbora.
§ 120 b.
V področje pomočniškega zbora (§ 120.) spada:
a) Poganjati se za koristi v zadrugo spadajočih pomočnikov ter pretresovati in sklepati o njih, kolikor spada njih pospeševanje k namenom zadruge (§ 114.);
b) voliti načelnika, njegovega namestnika, člane pomočniškega odbora in njihove namestnike;
c) voliti člane razsodiškega odbora (§ 122.), načelnštva, nadzorovalnega odbora in eventualno odposlance izmed pomočnikov za občni zbor bolniške blagajnice (§§ 121 c, 121 d in 121f); in pa člane odbora za zadružno posredovanje dela (§ 116.);